

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2012–2013

Eolaíocht: Teastas Singil

Aonad 1 (Bitheolaíocht)

Bonnsraith

[GSS11]

DÉ LUAIN 27 FEABHRA 2012

9.30 am–10.30 am

GSS11

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.

Freagair **gach ceann** de na **hocht** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceist **7(a)**.

Don Scrúdaitheoir
amháin

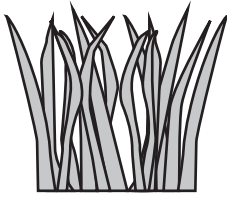
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

Marc
Iomlán

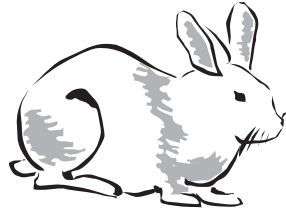

LEATHANACH BÁN

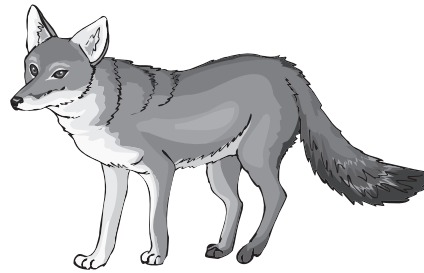
- 1 Anseo thíos tá biashlabhra nach bhfuil comhlánaithe cionn is nach bhfuil na saigheada ann.

féar

coinín

sionnach

- (a) (i) Cuir na saigheada isteach leis an bhiashlabhra a chomhlánú. [1]

- (ii) Cad é a léiríonn na saigheada i mbiashlabhra?

_____ [1]

- (iii) Ainmnigh an táirgeoir sa bhiashlabhra seo.

_____ [1]

- (iv) Cad é an fhoinse fuinnimh do gach biashlabhra?

_____ [1]

- (b) Léiríonn an tábla seo thíos líon na gcoiníní agus líon na sionnach i gcoill thar thréimhse 3 bliana.

	Bliain		
	1ú	2ú	3ú
coiníní	200	300	600
sionnaigh	4	2	0

Mínigh cad é mar a bheadh an laghdú ar líon na sionnach ina chúis leis an mhéadú ar líon na gcoiníní.

 _____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna	Athmharc
-----------------	-----------------

Éifeacht ar dhaoine

Éiríonn siad murtallach

Déanann siad ragús
itheacháin agus tugann
siad orthu féin a chur amach

Itheann siad fóirbheagán
bia agus éiríonn siad tanaí

[2]

(ii) Is post é mainicíneacht a bhfuil an líon daoine a bhfuil neamhoird itheacháin orthu os cionn an mheáin. Cad chuige sin, dar leat?

[1]

(iii) Seachas mainicíneacht, luaigh post eile a mbeadh neamhoird itheacháin ar chuid mhór de na daoine a dhéanann an post sin.

[1]

- (b) Taispeánann an tábla seo thíos an méid saille atá i gceithre chineál d'éisc.

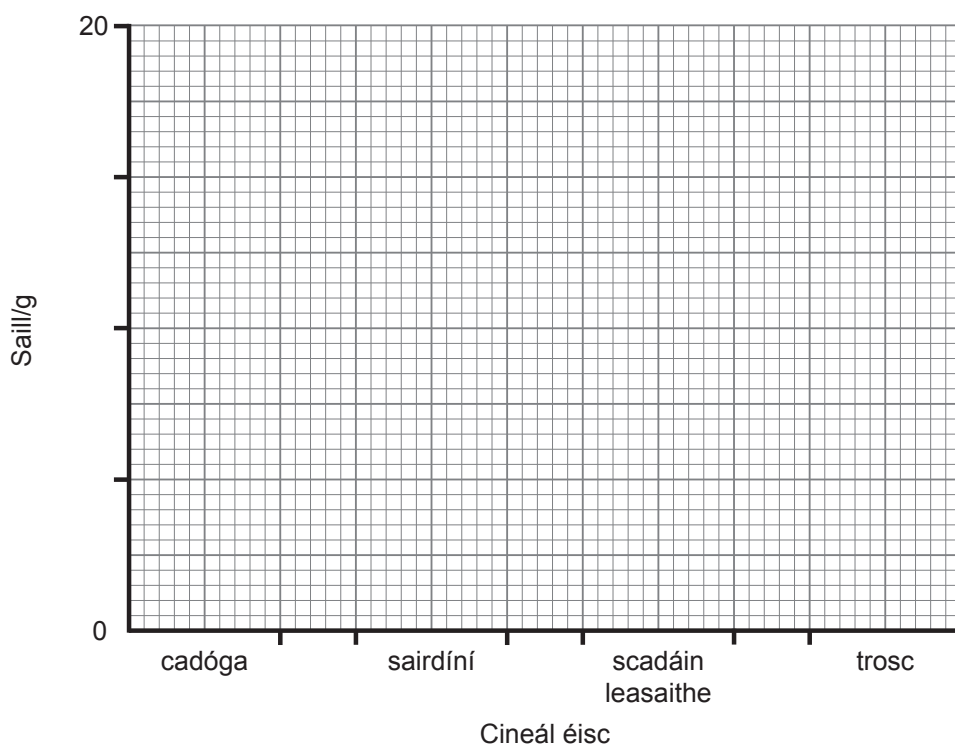
Cineál	Saill/g
cadóga	8
sairdíní	14
scadáin leasaithe	11
trosc	1

- (i) Ar an eagnach seo thíos:

1. comhlánaigh an scála ar an Y ais.

2. tarraing **barrachairt** don fhaisnéis.

[3]

- (ii) Ainmnigh an cineál éisc ba chóir do dhuine atá ag iarraidh meáchan a chailleadh a ithe. Mínigh do rogha.

[2]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- 3 (a) Taispeánann an tábla seo thíos faisnéis ar mhodhanna áirithe frithghiniúna. Agus tic (✓) in úsáid agat, comhlánaigh an tábla le ráiteas amháin a thabhairt faoi gach modh.

Tá an céad cheann déanta cheana féin.

Modh frithghiniúna	Buan	Cuireann sé cosc le galair ghnéas-tarchurtha	Athraíonn sé leibhéal na hormón
aimridiú mná	✓		
coiscíní			
piollaire frithghiniúnach			

[2]

- (b) (i) Comhlánaigh na habairtí seo thíos.

Roghnaigh ó:

ceirbheacs

ubhaducht

speirm

uirí

toirchiú

próstatach

Tá aimridiú mná buan cionn is go ngearrtar an _____.

Fágann sé seo nach dtagann ubhán (ubh) agus _____

le chéile agus nach dtarlaíonn _____ . [3]

- (ii) Luaigh **dhá** fháth nach bhfuil daoine áirithe i bhfách le frithghiniúint.

1. _____

2. _____

_____ [2]

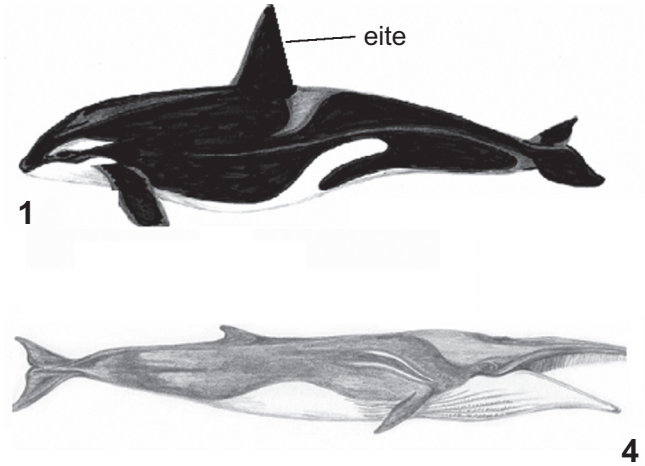
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

LEATHANACH BÁN

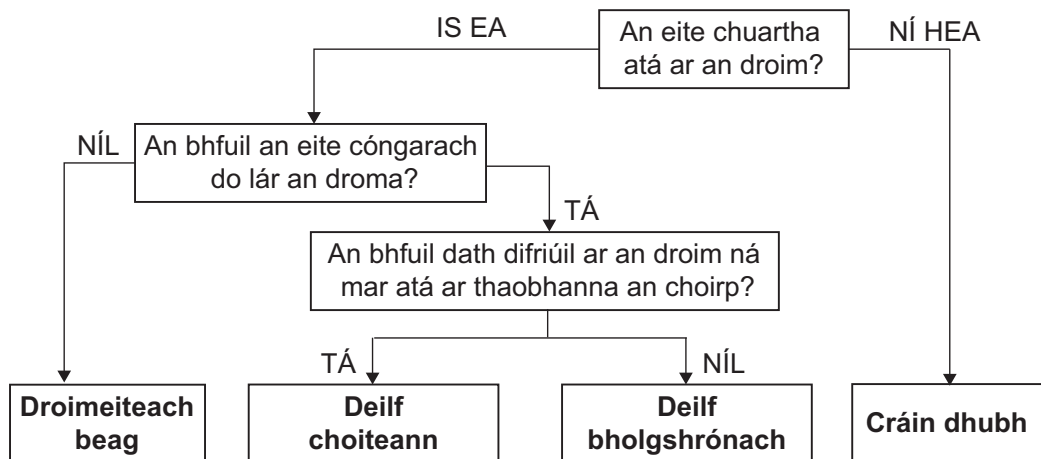
(Leanann na ceisteanna ar aghaidh ar an chéad leathanach eile)

4 Pictiúir de mhíolta agus de dheilfeanna atá anseo thíos.

© Hebridean Whale and Dolphin Trust

(a) Bain úsáid as an eochair rangaithe seo thíos leis na hainmhithe 1, 2, 3 agus 4 a ainmniú.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____

[3]

(b) (i) Comhlánaigh an abairt seo thíos.

Roghnaigh ó:

boscaí gnéithe aiste bia grúpaí ceantair

Is é atá i gceist le rangú ná speicis a chur i _____

difriúla de réir _____ atá acu. [2]

(ii) Luaigh fáth **amháin** a ndéanann eolaithe orgánaigh a rangú.

_____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

5 (a) Ainmnigh **dhá** bhall den chorp a bhíonn ag feidhmiú mar bhac ar mhicróib (microrgánaigh).

[2]

(b) Léiríonn na ráitis seo thíos na céimeanna atá i gceist sa chóras imdhíonachta le daoine a chosaint ar mhíocróib, ach **níl** siad san ord ceart.

- A** – greamaíonn antasubstaintí le hantaiginí na miocrób.

- ### B – téann miocróib isteach san fhuil

- C** – tagann miocróib le chéile ina dtom

- ## D – ‘ítear’ na miocróib

- ## E – táirgeann na fuilchealla bána antasubstaintí

Úsáid na litreacha **A, B, C, D** agus **E** leis na céimeanna a chur san ord ceart.

Tá an chéad cheann déanta cheana féin.

B _____ [2]

(c) Tá rubella (an bhrúitíneach dhearg) ar Shinéad. Luaigh fáth amháin nár thug an dochtúir antaibheathaigh di.

[1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 Síológa an phlanda biolar atá sa phictiúr seo thíos.

© Jerome Wexler/Science Photo Library

←
← foinse
← solais

- (a) Ainmnigh agus mínigh ina iomláine an próiseas a thugann ar na síológa a bheith ag cromadh ar leataobh.

[3]

- (b) Is í fótaisintéis an próiseas a fhágann go dtig le plandaí bia a dhéanamh.

Scríobh an chothromóid focal d'fhótaisintéis sa bhosca seo thíos.

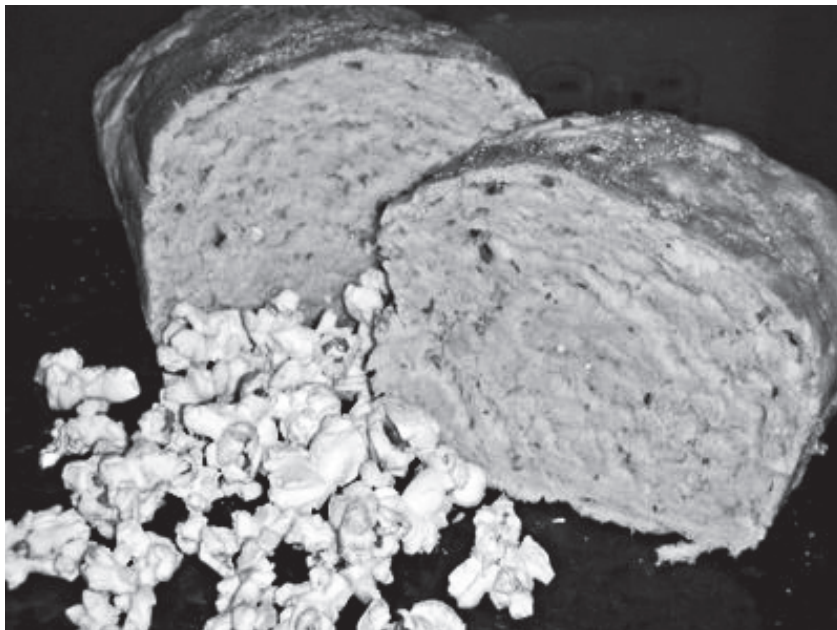
[3]

- (c) Ainmnigh próiseas a dhéanann plandaí agus ainmhithe **araon** agus luaigh an fheidhm atá leis.

[2]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

Measúnófar thú ar chaighdeán na cumarsáide scríofa agus ar úsáid na dtéarmaí eolaíochta sa cheist seo.

[6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- (b) Caithfidh dochtúir a shocrú cén ceann de thrí bhranda dhifriúla d'fhorlionsa iarainn (A, B nó C) a thabharfaidh sé do na hothair aige. Bhailigh sé fíricí ar gach ceann de na brandaí agus tá na torthaí sa tábla seo thíos.

Eochair

Ard = 3

Íseal = 1

Branda	Líon na n-éifeachtaí	Fadhbanna slogtha	Costas an aonaid
A	3	3	2
B	3	2	3
C	2	1	3

- (i) Déan anailís ar na fíricí do gach branda agus luaigh cén ceann acu ba chóir dó a thabhairt do na hothair. Déan tagairt do gach branda leis an rogha agat a mhíniú ina hiomláine.

[3]

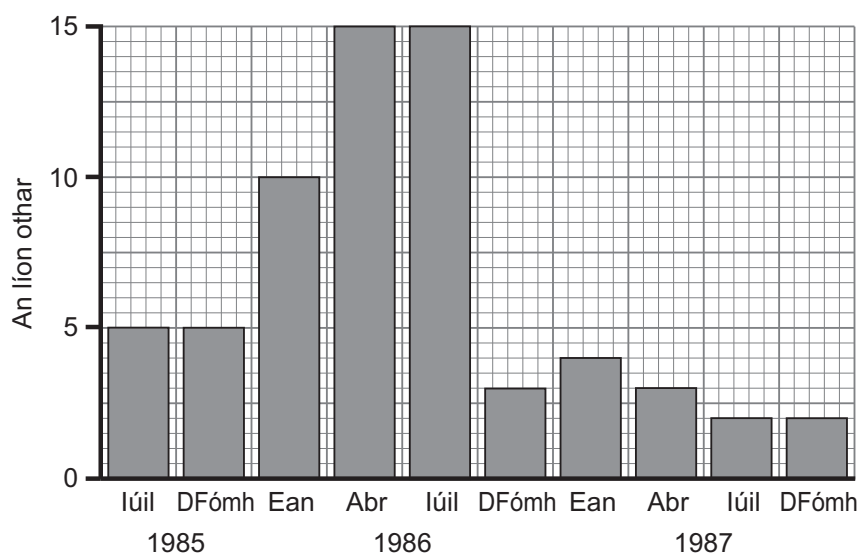
- (ii) Luaigh fíric **amháin** eile faoi gach branda ba chóir dó a chur san áireamh sula ndéanann sé cinneadh.

[1]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- 8 (a) Taispeánann an bharrachairt an líon othar ar tháinig MRSA orthu in ospidéal idir Iúil 1985 agus Deireadh Fómhair 1987. Bhí antaibheathaigh mar chuid den chóir leighis acu.

Source: National Institutes of Health

- (i) Cá huair, dar leat, a thosaigh an t-ospidéal ar bhearta a chur i bhfeidhm le leathadh MRSA a rialú? Mínigh an freagra.

_____ [2]

- (ii) Cén fhianaise sa ghraf a thugann le fios go bhfuil baictéir MRSA frithsheasmhach in éadan antaibheathach?

_____ [1]

- (b) (i) Ar cheann de na bearta le leathadh MRSA a rialú, cuirtear othair a bhfuil sé orthu i mbardaí ar leithligh. Cad chuige, dar leat, nach n-úsáidtear an modh seo go forleathan in ospidéal?

_____ [1]

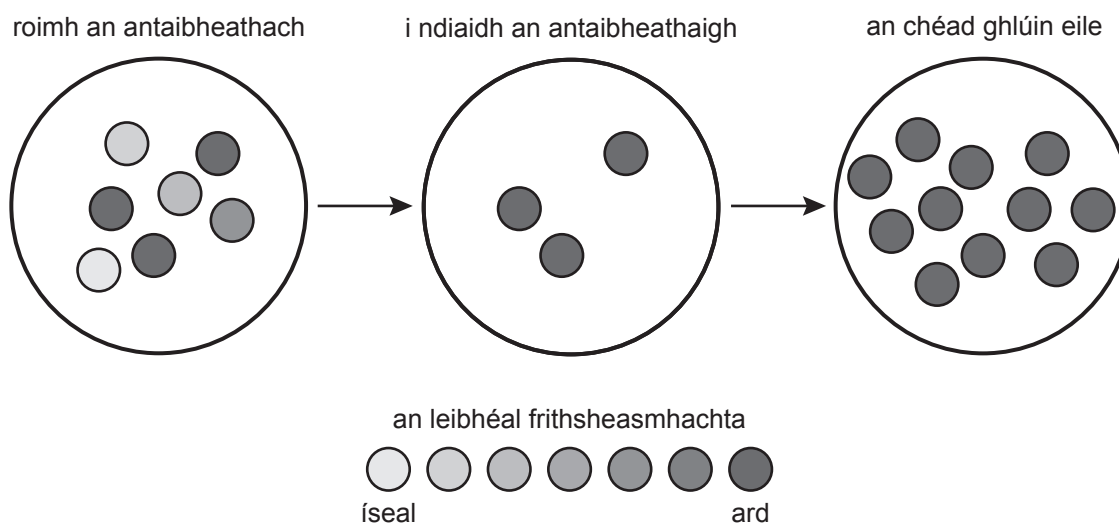
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- (ii) Seachas na hothair a chur i mbardaí ar leithligh, cuir síos ar bheart **amháin** a rialaíonn leathadh MRSA agus mínigh cad chuige a bhfuil sé éifeachtach.

[2]

- (c) Is é is cúis le MRSA ná cineál de bhaictéar craicinn a éiríonn frithsheasmhach in éadan antaibheathach. Taispeánann an léaráid seo thíos cad é mar a tharlódh sé seo.

Úsáid an léaráid agus do chuid eolais féin lena mhíniú cad é mar a d'éirigh pobal na mbaictéar craicinn frithsheasmhach.

[3]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.